

36. Трачук Л. Вебліографічні посібники у структурі електронного довідково-бібліографічного апарату бібліотеки / Л. Трачук // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. / Київський нац. ун-т культури і мистецтв; Ін-т державного управління; [за заг. ред. В. В. Бездрабко]. — Київ : Четверта хвиля, 2011. — Вип. 5. — С. 199—204.
37. Чачко А. Своєчасність підтримки гуманістичного напрямку в українському бібліотекознавстві: термінологічний концепт / А. Чачко // Вісник Книжкової палати. — 2002. — № 3. — С. 12—14.
38. Чуприна Л. Оперативна інтернет-інформація в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України: монографія / Л. Чуприна; наук. ред. В. М. Горovий; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2014. — 208 с.
39. Швецова-Водка Г. Термінологічні проблеми бібліології / Г. Швецова-Водка // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. / Київський нац. ун-т культури і

- мистецтв; Ін-т державного управління; [за заг. ред. В. В. Бездрабко]. — Київ : Четверта хвиля, 2013. — Вип. 7. — С. 106—112.
40. Швецова-Водка Г. М. Комп'ютерна бібліографія: термінологічні роздуми / Г. М. Швецова-Водка // Вісник Книжкової палати. — 1996. — № 5. — С. 8—10.

Обобщены ключевые принципы развития библиотечно-информационной сферы в Украине в контексте модернизации отрасли, проанализировано современное состояние понятийно-терминологического аппарата этой сферы.

The study deals with the key principles of the development of the library and information sphere in Ukraine in the context of its modernization, the current state of the notional and terminological apparatus of this sphere is analysed.

Надійшла до редакції 6 листопада 2015 року

УДК 021:316.776(477)"2010/2014"

Алла Рубан,
науковий співробітник
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Формування та використання інформаційних ресурсів у бібліотеках України: огляд видань 2010—2014 років

У статті проаналізовано документопотік з питань формування та використання інформаційних ресурсів у бібліотеках України за останні п'ять років. Досліджено тематичну структуру публікацій; визначено авторів і організації, які зробили внесок у розроблення питання роботи з інформаційними ресурсами; виявлено проблеми, що потребують подальшого висвітлення.

Ключові слова: інформаційні ресурси, бібліотеки, бібліотечні фонди, комплектування, облік документів, зберігання бібліотечних фондів, каталогізація, бібліографування, індексування.

Бібліотеки як вагома складова частина інформаційного ресурсу країни відіграють важливу роль у науково-інформаційному забезпеченні інноваційного розвитку суспільства, поступово стаючи ефективною ланкою між глобальними масивами інформації та сучасним користувачем. Тенденції сьогодення вимагають від книгозбірень нових організаційних, теоретичних, методичних та технологічних засад формування бібліотечно-інформаційних ресурсів і створення відповідних методів доступу до них.

Спеціалісти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), яка виконує функції головного науково-методичного центру мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, постійно приділяють увагу питанням формування та використання інформаційних ресурсів (ІР) в освітянських книгозбірнях. Одним із завдань науково-дослідних робіт є аналіз джерельної бази, спрямованої на об'єктивне й достовірне розкриття змісту питання.

Мета дослідження, підготовленого в межах науково-дослідної роботи (НДР) "Організація і методика створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України", — здійснити науковий аналіз документопотоку з питань формування та використання інформаційних ресурсів у бібліотеках України за останні п'ять років (2010—2014 рр.).

Об'єкт дослідження — інформаційні ресурси бібліотек України; предмет — публікації з питань формування й використання інформаційних ресурсів за період 2010—2014 рр.

Базою для пошуку джерел інформації слугували фонди ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, а також інших провідних книгозбірень (Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, НБ ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка) та бібліографічний посібник "Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства" [1].

У процесі вивчення джерел було виконано завдання: виявлено та проаналізовано динаміку документопотоку відповідної тематики, визначено авторів і організації, які досліджували питання роботи з інформаційними ресурсами, з'ясовано тематичну структуру публікацій і проблеми, які потребують подальших досліджень.

Згідно з визначенням, запропонованим П. Роговою та Н. Варахсіною в описовій моделі всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу [2], до складу ІР входять опубліковані та неопубліковані первинні й вторинні документи на паперових й електронних носіях (книги, серіальні видання, дисертації тощо), фактографічні, повнотекстові й бібліографічні бази даних (БД) [2, с. 7].

Отже, розглянемо публікації, дібрані методом стратифікованої вибірки¹, присвячені бібліотечним фондам (питання комплектування, організації, управління фондами, їхнє використання), каталогізації (бібліографування, індексування, організація каталогів), електронним бібліотекам за такими напрямками: нормативно-правова база; дисертаційні дослідження; словники, монографії, методичні, практичні посібники, публікації в періодичних і продовжуваних виданнях; бібліографічні посібники; матеріали конференцій та семінарів.

Вагому групі джерел становлять **нормативно-правові акти** у сфері інформації та формування інформаційних ресурсів. Протягом аналізованого періоду прийнято 4 Закони України, 5 постанов та розпоряджень КМ України, 2 накази МКІТ України, 4 накази МОН України, які регламентують інформаційні процеси в Україні. Спеціалісти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України 2013 р. уклали "Інформаційно-нормативний збірник" [3]. Колективом ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського укладено "Збірник нормативно-інструктивних документів з питань формування всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу" [4] і розроблено інструктивно-методичні рекомендації "Формування та зберігання фонду рідкісних та цінних видань в освітніх бібліотеках МОНмолодьспорту України та НАПН України" [5], в яких висвітлено досвід роботи бібліотеки, запропоновано зразки інструктивно-управлінських документів щодо роботи з рідкісними і цінними виданнями.

Роль стандартизації в такій сфері, як бібліотечна справа, є неzapеречною. Упродовж аналізованого періоду в Україні набули чинності національні стандарти, що стосуються теми пропонованого дослідження, а саме: ДСТУ 33.114:2009 "Підготовка та постачання документації на електронних носіях інформації. Загальні технічні вимоги" (чинний від 2011.07.01), ДСТУ 7152:2010 "Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках" (чинний від 2010.02.18), ДСТУ 7157:2010 "Видання електронні: основні види та виділи відомості" (чинний від 2010.03.11), ДСТУ 33.116:2010 "Електронні копії документів. Загальні вимоги" (чинний від 2012.07.01), ДСТУ 3582:2013 "Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)" (чинний від 2014.01.01; прийнятий на заміну ДСТУ 3582—97), ДСТУ 7342:2013 "Видавничі аотація. Правила складання та подання у виданнях" (чинний від 2014.01.01).

Аналізуючи авторську структуру документопотоку з проблем формування та використання ІР, констатуємо, що до окреслених питань у зазначений період зверталось широке коло (виявлено 328) авторів і укладачів. Вони представляють різні заклади й установи та працюють у межах різноманітних тематичних напрямів.

Найпродуктивнішими авторами упродовж пропонованого хронологічного періоду були О. Сербін, К. Лобузін, Н. Стрішенець (НБУВ), Ю. Остапчук, Л. Трачук (РДГУ), П. Рогова, Т. Лога, І. Лобановська, Н. Мацібора, Л. Бондар (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), М. Васильченко (ХДАК), В. Білоус (бібліотека ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського), Н. Дзюба (НБУ для дітей), О. Збанацька (НАКККіМ) та Н. Кунанець (НТБ НУ "Львівська політехніка").

¹ Стратифікована вибірка — це процес формування вибірки, що складається з двох етапів, в якому генеральна сукупність поділяється на підгрупи (шари, страти або типові групи). Страти мають взаємно виключати і взаємно доповнювати одна одну. Далі з кожної страти випадковим чином добирають елементи. Для цього зазвичай використовують метод простої випадкової вибірки. Метод стратифікованої вибірки ефективніший за методи простого або систематичного вибору, оскільки забезпечує більшу репрезентативність.

Розглядаючи **дисертації**, зазначимо, що протягом 2010—2014 рр. в Україні за спеціальністю 27.00.03 (книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство) за темами, що стосуються різних аспектів роботи з ІР, захищено 3 докторські та 12 кандидатських дисертацій.

Т. Добко в дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій дослідила довідково-бібліографічну діяльність бібліотек НАН України в ХХ ст. — першому десятилітті ХХІ ст.; В. Попик — історію, методологію та розвиток ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації в системі національної спадщини. Н. Стрішенець вивчала розвиток бібліотечно-інформаційної терміносистеми США у кінці ХХ — початку ХХІ ст. і захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук.

Кандидатські дисертації було здебільшого присвячено електронним інформаційним ресурсам (ЕР): періодичні електронні видання в системі бібліотечних ІР дослідила С. Горова; електронні видання як об'єкт комплектування фондів бібліотек України — В. Каїді; системне формування краєзнавчих ЕР бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону — М. Кузнецова; формування корпоративних бібліотечно-інформаційних ресурсів як складової інформаційної інфраструктури фармацевтичної галузі України — Н. Гавриш; управління формуванням електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів — М. Петрова; технології архівного збереження електронних бібліотечних ресурсів у мережевому комунікаційному просторі вивчала Н. Стрілець, мережеве інформаційно-бібліотечне забезпечення наукових досліджень — Т. Симоненко, наукометричні технології в електронній бібліотеці — С. Копанева.

М. Калмикова аналізувала особові книжкові зібрання у фондах НБ Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського в 1918—1941 рр., а С. Дригайлло — досвід Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського щодо системи обслуговування газетними фондами в умовах зростання інформаційних потреб читачів у 1991—2010 рр.

Інформаційно-бібліографічну систему університетської бібліотеки, її зміст, організацію та використання термінів, що відображають основні поняття ІР суспільства, через фіксацію їхніх значень у нормативно-правових документах, а отже, актуальною була підготовка термінологічного словника. У 2012 р. спеціалісти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського уклали словник законодавчої та стандартизованої термінології "Інформаційні ресурси" [6].

Потрібно згадати кандидатські дисертаційні дослідження за спеціальністю 27.00.02 — документознавство, архівознавство: "Розвиток системи комплектування і обліку рукописних фондів бібліотек України та створення сучасних інформаційних ресурсів (1918—2009)" і "Формування та розвиток бібліотечно-архівної колекції "Фонд президентів України" як спеціалізованого документного фонду", які захистили відповідно І. Корчемна та С. Польовик.

Розглядаючи **книжкові видання й статті з питань термінології**, зауважимо, що наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. спостерігалось прискорення процесів унормування термінів, що відображають основні поняття ІР суспільства, через фіксацію їхніх значень у нормативно-правових документах, а отже, актуальною була підготовка термінологічного словника. У 2012 р. спеціалісти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського уклали словник законодавчої та стандартизованої термінології "Інформаційні ресурси" [6]. До нього увійшло понад 1700 термінів та визначень. Також уміщено терміни з міждержавних стандартів, яким в Україні не було надано чинності. На думку укладачів, такі терміни є важливими, оскільки їх використовують фахівці у міжнародній інформаційній та академічній діяльності.

У монографії К. Лобузін [7] введено нове поняття знанневого інформаційного ресурсу і запропоновано комп-

лексне вирішення завдань ефективного опрацювання знаневого масиву багатоглибких інформаційних джерел, що зберігається в бібліотечних фондах наукових книгозбірень і мережових бібліотечних ресурсах; обґрунтовано головні принципи формування сховища знань бібліотеки.

Кілька статей було присвячено визначенню окремих термінів. Поняття "каталогізація" розглянула Н. Стрішенець, "віртуальний й електронний довідково-бібліографічний апарат" — Ю. Остапчук, а дефініцію "бібліотечний фонд" — М. Васильченко.

Від якісного формування ІР значною мірою залежить ефективність забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек усіх систем і відомств. Колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського впродовж означеного періоду розробив три документи: "Стратегія розвитку бібліотечно-інформаційного ресурсу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського" (2010) [8], "Модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського" (2010) та "Концепція створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського" (2013) [9]. Вони покликані сприяти створенню повноцінного ІР в традиційній та електронній формах, завдяки якому здійснюватиметься системне науково-інформаційне забезпечення розвитку національної освіти, педагогічної науки та практики в Україні.

Фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготували методичні рекомендації "Доукомплектування фондів бібліотек освітянської мережі МОН України та НАПН України" [10], "Перевірка бібліотечних фондів" [11] та "Створення інформаційного ресурсу з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства й інформаційної діяльності в традиційній та електронній формах в освітянських бібліотеках" [12].

Великий масив публікацій присвячено **історії, досвіду організації, використання й управління фондами окремих книгозбірень України.**

У численних публікаціях фахівців НБУВ (В. Березкіної, Т. Галькевич, А. Герус, С. Дригайла, І. Лобузін, К. Лобузін, А. Лямца, С. Малюк, Д. Олтаржевського, О. Остапчук, Н. Самохіної, І. Смоляр, О. Супрунчук, Т. Шовкопляс) досліджено окремі частини фондів цієї книгозбірни: відділу зарубіжної україніки, універсального підсобного, газетного, картографічного, а також стан міжнародного документообігу бібліотеки.

Шляхи формування галузевого ІР у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розглядали П. Рогова, Л. Бондар та Н. Плужнікова; моніторинг надходжень документів до її фондів зробили Л. Бондар, Н. Плужнікова та Л. Шапошник; Т. Павленко зосередила увагу на вивченні інформаційних потреб освітян як чинникові вдосконалення формування фонду бібліотеки, а Т. Лога розкрила склад фонду довідкових видань психолого-педагогічної тематики.

Упровадження інформаційних технологій у процеси комплектування ННСГБ НААНУ розглянуто в публікації співробітників цієї бібліотеки В. Головенко й Н. Басун; аналіз краєзнавчих веб-ресурсів регіональних бібліотек, представлених на сайті НБ України, подано в статті О. Михайлової та І. Чеховської. Документи з питань бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства з фонду ХДНБ ім. В. Г. Короленка стали темою дослідження А. Перепечі, нотні видання і їхнє відображення в ЕК цієї книгозбірни вивчала Н. Погребняк, а стан і перспективи розвитку системи особових архівних фондів діячів науки і культури в ній — О. Ісаєнко. Про можливості та роль благодійників у поповненні фондів Одеської ННБ імені М. Горького роз-

мірковувала Н. Майданюк; досвід Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирьова щодо управління фондами висвітлювала Т. Астапенко. Аналіз сучасного стану бібліотечних ресурсів та послуг, що надаються читачам сільськими бібліотеками Південноукраїнського регіону здійснила О. Баюш.

Бібліотечні й архівні фонди Кам'янець-Подільського НУ ім. Івана Огієнка досліджували В. Адамський та Ю. Телячий, перші надходження до фонду бібліотеки ХНУ ім. В. Н. Каразіна і джерела його формування в 1920—1930-х рр. — І. Кононенко та А. Євтушенко; досвідом роботи Вінницького ДПУ ім. Михайла Коцюбинського з гармонізації традиційних та новітніх інформаційних ресурсів ділилася В. Білоус, а особливостями комплектування фондів НБ Хмельницького НУ — В. Фоміних; про інформаційні ресурси НБ Східноукраїнського НУ ім. В. Даля повідомляли О. Єпіфанова й В. Савельєва; на питаннях створення власних ІР бібліотеки УПА для надання перманентної інформації фахівцям у галузі освіти зосереджувалася Н. Ніколаєнко, а на проблемах формування фондів бібліотеки ГДПШМ — Г. Клішаківа, Л. Рачинська, Н. Мулькова, які повідомили про результати соціологічного дослідження, проведеного фахівцями книгозбірни; питаннями забезпечення навчальною літературою ПТНЗ, зокрема Білоцерківського ВПУ будівництва та сервісу Київської області, опікувалася А. Титова. Крім того, Л. Кислюк, Ю. Остапчук, Є. Охрименко, О. Панаріна й В. Сосіпатрова, а також Л. Поперечна приділили увагу особливостям сучасних фондів бібліотек вищих навчальних закладів загалом, новим підходам до їхнього комплектування, застосуванню інформаційних технологій у цьому процесі, стратегії управління інформаційними ресурсами бібліотек ВНЗ [13, 14].

Особливості формування ІР бібліотек ЗНЗ досліджено в публікаціях М. Васильченка, Л. Жмур і Ю. Шащенко, Л. Матуриної, Є. Михайленко та О. Гончаренко, О. Ніщюк, В. Переступняк, Л. Ситник, Л. Поперечної, В. Черкунової та ін.

Окремо зупинимося на публікаціях, присвячених **книжковим колекціям бібліотек.** І. Шекера, С. Польовик, Л. Дем'янюк ознайомили із колекціями НБУВ — "Бібліотека Київського Золотоверхого монастиря", "Фонд Президентів України" та колекцією бібліотеки Ісламської Республіки Іран; колекції "Мініатюрні книги", "Нотні видання", видання української діаспори та колекцію творів Я. Корчака та літератури про нього у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського дослідили А. Доркену та Т. Лога. Про історію надходження в 1843 р. частини книжкового зібрання Віленської медико-хірургічної академії до бібліотеки Одеського Рішельєвського ліцею дізнаємося з публікації М. Алексеев. Архівні колекції книгозбірни Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди розглянула Л. Губар, а книжкове зібрання Є. Паранюка у фонді бібліотеки Кам'янець-Подільського НУ ім. Івана Огієнка — Л. Резнічук.

Значну кількість публікацій присвячено **фондам рідкісних і цінних видань** окремих книгозбірень. Вони стали об'єктами дослідження Л. Реви, Г. Ковальчук, К. Лобузін (НБУВ); О. Бондарчук, В. Івашенко, Н. Мацібори, Р. Палійчук (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського); Л. Забудської (ННСГБ НААНУ); І. Лосієвського (ХДНБ ім. В. Г. Короленка); В. Кудлача (ОННБ ім. М. Горького); Н. Зеленької (Кіровоградська ОУНБ ім. Д. І. Чижевського); О. Сак (Херсонська ОУНБ ім. Олеса Гончара); А. Євтушенко (ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна); О. Ляшенко (НБ ОНУ ім. І. І. Мечнікова); О. Кільдіватової, О. Морозова, В. Понтяр, М. Потапенка (бібліотека Ніжинського ДУ ім. Миколи Гоголя); В. Кривошеєвої (бібліотека ЛНУ ім. Тараса Шевченка); В. Орехової (НБ Полтавського НПУ ім. В. Г. Короленка); Г. Семенюк (НБ Рівненського ДГУ).

Фонди документів іноземними мовами аналізували А. Жесткова, В. Бондаренко, Н. Файфер, О. Дроншкевич, І. Білоцерківець (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) та В. Вергунов (ННСГБ НААНУ).

Одним із напрямів діяльності сучасних книгозбірень є формування **зібрань електронних документів**. У монографії авторського колективу НБУВ [15] розглянуто особливості формування ЕР, зокрема довідкових; подано огляд комплексних онлайн-інформаційно-бібліотечних сервісів; охарактеризовано цифрове зібрання історико-культурної спадщини бібліотеки як сегмент глобальних мережових наукових, освітніх, культурних ресурсів. У монографії Т. Ярошенко [16] представлено комплексне дослідження становлення і розвитку електронного журналу (ЕЖ) як засобу наукової комунікації та складника ІР сучасної книгозбірні, визначено особливості управління колекціями ЕЖ у бібліотеках, запропоновано технологічну схему та основні принципи такого управління, розроблені на основі практичного досвіду провідних бібліотек світу останніми роками.

Найпоширенішими видами ЕР є **електронні бази даних**. Про їхнє наповнення й використання дізнаємося зі статей В. Донець, А. Гужви, О. Клименко, С. Коваленко, С. Чуканої, Т. Ярошенко.

До найперспективнішого класу інформаційних систем, завдяки яким оптимізують зберігання найрізноманітніших за типом і місцем розташування колекцій електронних документів і поліпшують доступ до них, належать **електронні бібліотеки (ЕБ)**. Упродовж 2010—2014 рр. бібліотечна спільнота мала можливість ознайомитися з Концепцією ЕБ "Культура України", базовим закладом у процесі розробки та забезпечення функціонування якої стала НПБ України; Концепцією науково-педагогічної ЕБ ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, метою створення якої є відображення структури сучасного знання з питань освіти, педагогіки, психології та суміжних галузей, а також бібліотекознавства, бібліографознавства для забезпечення фахових потреб користувачів через представлення наукової продукції українських і зарубіжних авторів, а також надання вільного доступу до праць співробітників ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Різноманітні аспекти функціонування ЕБ відображено в публікаціях О. Баркової, О. Башун, В. Білоус, Ю. Главчевої, Г. Гуцол, І. Держко, О. Желай, Р. Санченко, В. Сауха, Л. Семеново, В. Семесько, А. Ямчука та ін. Одним із видів ЕБ, які містять цифрові архіви власної наукової продукції, є **інституційні репозитарії**. Досвід їхньої організації подано в публікаціях А. Андрухів, Л. Бакуменко, В. Белінської, О. Бруй, Т. Колесникової, Т. Костирко, С. Назарович, Т. Павленко й І. Киричок, Н. Стрілець, Н. Ткаченко, І. Шульги та ін.

Обліку фондів у бібліотеках різних типів і видів, здебільшого шкільних, присвячено публікації Н. Атахаджаєвої, В. Білоус, Л. Бондар, Т. Вилегжаниної, С. Клочок, В. Короткевич та Я. Іванової, І. Лосієвського, В. Мозгової, О. Ночвінової та О. Матвійчук, Н. Орешіної, Н. Петренко, Л. Поперечної та ін.

Вплив різноманітних чинників на збереження фондів, а також діяльність бібліотек щодо **зберігання ІР** висвітлено в публікаціях Ю. Горбань (світловий режим зберігання книжкових пам'яток), І. Журавльової, С. Ларенкової (збереження ІР у бібліотеках ВНЗ), В. Зуба (шляхи удосконалення умов зберігання бібліотечних, музейних, архівних фондів як в Україні, так і за її межами), Т. Іванішеної (робота спеціалістів книгозбірні зі збереження та пропаганди навчальної книги), Г. Ковальчук (проблеми кооперації та координації роботи з оцифрування документальної спадщини), І. Коханової (вплив чинників збереження на стан схоронності документних фондів), Н. Кравчук (політика зберігання фондів НБ Вінницького НУ ім. М. І. Пирогова), І.

Кундис (основні фактори, які загрожують збереженню фондів), І. Лобузін (технологія та управління оцифруванням історико-культурної спадщини), К. Лобузін і О. Бодак (процес створення страхового фонду цифрових копій документів та їхнє збереження), Н. Мацібори та Л. Домбровської (діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського щодо зберігання фонду), М. Медведь (зберігання та захист електронних документів у бібліотеці), Т. Мігунової (фізичний захист, а також відновлення фондів як напрямів їхнього збереження), Л. Назаркевич (алгоритм процесів електронно-мікрографічної довгострокового збереження документів), З. Савіної (питання діяльності бібліотек зі збереження національної культурної спадщини на IV Міжнародній науково-практичній конференції "Бібліотека і книга в контексті часу").

Важливим напрямом роботи бібліотеки є **забезпечення публічного доступу** користувачів до наукових ІР. Порядок доступу й їхнє використання читачами наукової бібліотеки дослідила О. Лопата; питанням розроблення і створення інформаційно-пошукових систем бібліотеки присвятила статтю В. Струнгар. І. Зарванська представила концептуальну модель каталогізації щодо організації доступу до бібліографічних ресурсів за проектами FRBR, FRAD, FRASAD і стандартом RDA, обгрунтувавши значення понять "змістова каталогізація" й "каталогізація".

Одним із основних засобів повідомлення користувачів про ІР бібліотек є їхні **каталоги й картотеки**. Автори більшості публікацій означеного періоду приділяли увагу електронним каталогам (ЕК), вбачаючи в них основу інформаційної системи книгозбірні. Так, К. Лобузін і А. Клочок, характеризуючи технологічні рішення та результати функціонування ЕК НБУВ у середовищі САБ "ІРБІС 64", зазначають, що "електронний каталог... сьогодні залишається головною бібліотечною послугою, єдиним засобом для доступу й використання бібліотечних фондів" [18, с. 4]. Із етапами формування ЕК НБУ для дітей на основі системи "MARK-SQL" ознайомили А. Кобзаренко та Н. Дзюба. Досвід створення довідково-пошукового апарату в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, фази впровадження ІКТ у процесі каталогізації, зокрема створення ЕК, відобразила Н. Грудініна, а технології створення паспортів на ЕК загалом та його бази даних у цій книгозбірні присвятила статтю С. Коваленко. Питання організації ЕК книгозбірень ВНЗ відображено в публікаціях І. Баньковської, Л. Боренко, М. Задорожної, З. Коваль, Т. Луцишиної та ін.; аналіз процесів створення ЕК шкільних бібліотек пропонують Т. Роскіна та К. Каргузов; особливості системи електронного обліку навчальної літератури за комп'ютерною програмою "Шкільний підручник" висвітлюють Л. Жмур і Ю. Спащенко.

Питання співіснування карткових та електронних каталогів постало ще на початку 60-х років минулого століття для бібліотек багатьох країн світу. Сьогодні ж практичний досвід доводить, що властивості й можливості кожного з них є своєрідними, і один має переваги над іншим. Н. Солюйова [19] розглядає проблеми сучасного функціонування традиційних карткових каталогів паралельно з електронними в книгозбірнях ВНЗ, а Т. Цедік й А. Приходько, проаналізувавши світовий досвід використання карткових каталогів у період інформатизації суспільства, дійшли висновку, що "припиняти ведення карткових каталогів ще зарано, бо вони продовжують бути затребуваними користувачами" [20, с. 16].

Завдання системи каталогів і картотек бібліотеки — розкрити ІР за всіма можливими аспектами для оптимальної роботи користувачів. Для орієнтації в потужних документно-інформаційних потоках, проведення ефективного й оперативного пошуку відомостей здійснюється **аналітико-синтетичне опрацювання документів**.

2011 р. для студентів ВНЗ випущено навчальний посібник М. Женченко "Загальна і спеціальна бібліографія" [21]. У ньому важливим є розділ, присвячений методиці складання бібліографічного опису, анотацій, рефератів, індексів УДК і ББК відповідно до вимог нових стандартів, а також особливостям редагування бібліографічних посібників.

Фахівці Книжкової палати України імені Івана Федорова впродовж 2010—2014 рр. видали низку методичних рекомендацій для надання допомоги у складанні бібліографічних записів. Серед них — "Методичні рекомендації щодо складання бібліографічного запису на автореферати дисертацій", "Методичні рекомендації щодо складання бібліографічного запису на книги та брошури в картках для каталогів і картотек", "Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях", "Оформлення вихідних відомостей у виданнях", "Складання та оформлення макета анотованої каталожної картки у виданнях" [22 та ін.].

Спеціалісти ХДНБ ім. В. Г. Короленка підготували методичні поради щодо бібліографічного редагування алфавітного каталогу та бібліографічного опису електронних видань в АБІС "ІРБІС" [25]. Із набуттям чинності ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 співробітники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у 2010 р. уклали практичний посібник "Упровадження в практику роботи бібліотек освітньої галузі ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 "Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання" [27]; спеціалісти ЛННБ України ім. В. Стефаника підготували методичний посібник з бібліографічного опису, а Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка та Волинського НУ ім. Лесі Українки (незалежно одні від інших) — методичні рекомендації щодо складання та оформлення списку використаних джерел у наукових роботах [29; 30]. Бібліографічному описові ЕР віддаленого доступу присвячено публікації Т. Добко, І. Антоненко, Н. Моїсеєнко, М. Женченко, Л. Лисенко [32]; авторитетному контролю — У. Красник, М. Лупінос, Л. Науменко, О. Полякової, Н. Стрішенець [33—36].

Особливостям функціонування, організації та актуалізації бібліотечних класифікацій у середовищі нової інформаційної технології присвячено монографію К. Лобузіню "Бібліотечні класифікації в сучасних інформаційних сервісах" [37], в якій досліджено використання традиційних універсальних бібліотечних класифікацій в роботі сучасних інформаційних служб; розглянуто структури авторитетних файлів класифікаторів тощо.

Індексування й класифікування документів було темою робіт В. Білоус, М. Вакулєнка, С. Галицької й Т. Медвідь, Н. Дзюби, І. Зарванської, О. Збанацької, Н. Зоріної, В. Литовченко, К. Лобузіню, І. Перенесієнка, Н. Подошовки, О. Рибальченко, О. Сербіна, І. Сергієнка, Н. Стрішенець, Л. Татарчук, М. Чурсіна та ін. На сторінках "Вісника Книжкової палати" у 2010 р. друкувалися "Методичні рекомендації щодо визначення класифікаційних індексів УДК для авторефератів дисертацій" [38], підготовлені колективом Книжкової палати України. Співробітники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського 2011 р. підготували методичні рекомендації "Індексування документів ключовими словами" [39], які мали сприяти усуненню недоліків у використанні методу координатного індексування документів ключовими словами (КС).

2014 р. фахівці цієї установи підготували практичний посібник "Предметизація документів з питань освіти, педагогіки, психології" [40]. Наукова новизна видання полягає в наявності "Словника заголовків предметних рубрик", на

основі якого можна здійснювати індексування документів для організації ЕК, формувати авторитетні файли предметних заголовків, шукати потрібну інформацію.

Правилам складання предметних рубрик у 2010 р. присвятив методичні рекомендації авторський колектив двох бібліотек — НБ НаУКМА та НТБ ім. Г. І. Денисенка НТУУ "КПІ" [41]. Теорію та практику предметизації документів відображено в науково-допоміжному бібліографічному покажчику, підготовленому укладачами НПБ України [42]. Видання містить 1535 бібліографічних описів. У ньому забібліографовано інформацію, оприлюднену на території України та Росії впродовж 1875—2012 рр.

Останнім часом керівництво багатьох книгозбірень України для формування повноцінного доступного ІР обирає метод **кооперування роботи**, адже в умовах зменшення фінансування, іноді браку професійних каталогізаторів такий підхід є перспективним. У публікаціях Н. Зоріної та Л. Самчук висвітлено досвід співпраці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з книгозбірнями мережі освітніх бібліотек у напрямі обміну або запозичення аналітичних бібліографічних записів статей зі збірників наукових праць та періодичних видань [43—44]. Ознайомитися із результатами створення корпоративного ресурсу — зведеного електронного каталогу шкільних бібліотек м. Миколаєва й науково-педагогічної бібліотеки міста пропонують Т. Роскіна та К. Картузов [45].

Найефективнішим способом інформування про зміст фондів бібліотек є упорядкування **вторинних документів**. Найчастіше книгозбірні намагаються репрезентувати рідкісні видання. Зокрема, 2014 р. фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, продовжуючи розпочату 2005 р. роботу з підготовки інформаційних видань про зміст бібліотечного фонду, уклали каталог "Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів (1918—1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського" [46], в якому вміщено бібліографічний опис 1235 навчальних видань. Це перше видання такої тематики в Україні.

Фонд НБ Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка нараховує 21 275 документів (книжок і періодичних видань), виданих до 1939 р. Від 2004 р. співробітники книгозбірні укладають тематичні бібліографічні покажчики, що відображають частини її фонду рідкісних видань. У попередні роки подано інформацію про видання з біології, історії, мовознавства, педагогіки. Упродовж 2010—2012 рр. вийшли каталоги рідкісних видань, присвячені художній літературі Польщі 1800—1959 рр. і світовій художній літературі кириличного шрифту 1762—1944 рр. [47 та ін.].

За 195-річну історію НБ ім. академіка М. О. Лавровського Ніжинського ДУ ім. Миколи Гоголя до її фондів залучено чимало цінних книжкових і рукописних зібрань, що дало змогу виокремити низку унікальних колекцій, зокрема "Polonica", що містить польські стародруки XVI — початку XIX ст., та "альдини" — видання венеціанської друкарні, заснованої відомим італійським ученим-гуманістом і друкарем Альдом Мануцієм. Багаторічна науково-пошукова робота з виявлення та вивчення колекції "Polonica" вилилася у видання першого випуску каталогу "Стародруки XVI — першої половини XVIII ст. із колекції "Polonica" бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя", що охоплює видання 1521—1750 рр.; невеликому за обсягом зібранню альдин присвячено каталог "Альдини" в бібліотечному зібранні Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька" [48—49].

Вагомою частиною фондів книгозбірень є періодичні видання, інформацію про які бібліотечні працівники на-

магаються донести до громадськості. "Каталог періодичних видань 1772—1940 рр. бібліотеки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя" [50], що містить опис 588 книг, продовжує серію видань, спрямованих на науково-бібліографічне розкриття фондів одного з найдавніших бібліотечно-просвітницьких закладів України.

Завдяки праці колективу НБУВ упродовж багатьох років виходить систематичний показник надходжень зарубіжних періодичних видань за два певні роки у фонди цієї книгозбірні та бібліотек НДУ НАН України [51 та ін.].

У науково-допоміжному анотованому бібліографічному показнику бібліотеки Житомирського ДУ ім. І. Франка відображено склад власного дисертаційного фонду, а працівники книгозбірні Волинського НУ імені Лесі Українки упорядкували каталог видань із бібліотеки академіка Д. Зерова у її фонді.

Колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготував бібліографічний огляд 76 видань означеної тематики [52].

Питання формування та використання ІР у бібліотеках обговорювали на багатьох **семінарах і конференціях**, результати яких відображено в збірниках наукових праць.

Колектив ХДНБ ім. В. Г. Короленка щороку готує й проводить міжвідомчі науково-практичні семінари з актуальних питань аналітико-синтетичного опрацювання інформаційних ресурсів та видення бібліотечних каталогів для фахівців бібліотек головних методичних центрів Харкова. У збірці матеріалів проведених семінарів "Актуальні питання каталогізації в умовах впровадження нових інформаційних технологій" [53] висвітлено основні тенденції наукової каталогізації, проблеми використання новітніх інформаційних технологій, узагальнено досвід роботи відділу наукової систематизації, предметизації та організації систематичних каталогів ХДНБ ім. В. Г. Короленка та надано методичні рекомендації.

Формуванню електронних інформаційних ресурсів бібліотек було присвячено кілька семінарів і конференцій, зокрема "Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ" (Вінницький НТУ, 2010), "Інформаційні ресурси для науки та освіти" (НаУКМА, 2012), "Електронні бібліотеки: формування та каталогізація цифрових ресурсів" (НІБ України, 2012), "Формування електронних інформаційних ресурсів наукових бібліотек: прикладний аспект" (НБУВ, 2014) [54 та ін.].

Особливості роботи зі стародруками та рідкісними виданнями розглядалися на засіданні круглого столу "Питання вдосконалення діяльності відділів рідкісних книг бібліотек в інформаційному забезпеченні науково-освітнього процесу", проведеного в НБ НУ "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого" [55].

Здійснений аналіз документопотоку з питань формування та використання ІР у бібліотеках України за останні п'ять років продемонстрував розмаїття тем публікацій і напрямів досліджень, які здійснюють фахівці книгозбірень країни, дав змогу простежити, наскільки розроблено питання роботи з ІР, а також виявити низку проблем, які потребують подальшого висвітлення і, безумовно, вирішення. Це, зокрема, облік документів (у тому числі електронних), доставляння обов'язкових примірників, збереження фондів, інструктивно-нормативні й методичні документи щодо роботи з рідкісними виданнями, редагування каталогів, індексування (у тому числі методичні рішення стосовно визначення класифікаційних індексів за УДК).

Основні положення, багатий фактичний матеріал проаналізованої джерельної бази сприятимуть, на нашу думку, новим науковим дослідженням з питань формування та використання інформаційних ресурсів, впровадженню інноваційних технологій у роботу книгозбірень, а також підвищенню професійної кваліфікації працівників бібліотек.

Список використаної літератури

1. *Бібліотека* навчального закладу в контексті інформатизації суспільства : наук.-дпом. бібліогр. показ. для б-к загальноосвіт., проф.-техн. навч. закл., вищ. навч. закл. I—IV р. а. Вип. 3 / [упоряд. А. І. Рубан ; наук. консультант П. І. Рогова ; наук. ред. Л. О. Пономаренко ; відп. за вип. І. І. Хемчян] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Шкіл. бібл.-інформ. центр : ШБІЦ — пов. вид. : електрон. дод. до журн. — Електрон. дані. — 2015. — № 6. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — Систем. вимоги: Microsoft Office Word 2000 і вище або OpenOffice.org 3.0 і вище. — Назва з етикетки.
2. *Рогова П. І.* Модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (описова) / П. І. Рогова, Н. В. Вараксіна ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : [Нілан], 2010. — 79 с.
3. *Інформаційно-нормативний збірник* : на допомогу методистам з бібл. фондів / упоряд. співроб. від-ня орг. видання навч. літ. Ін-ту інновац. технологій і змісту освіти // Шкільна бібліотека плюс. — 2014. — № 9/10. — С. 14—63.
4. *Збірник* нормативно-інструктивних документів з питань формування всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. Мацібора Н. Г. та ін. ; наук. ред. Рогова П. І.]. — Київ : [б. в.], 2010. — 237 с.
5. *Формування та зберігання фонду рідкісних та цінних видань в освітянських бібліотеках МОНмлодьспорту України та НАПН України* : інструкт.-метод. рек. / НАПН України ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. : Мацібора Н. Г., Бондарчук О. Б., Палійчук Р. І. ; наук. ред. Рогова П. І.]. — Київ : [б. в.], 2011. — 48 с.
6. *Інформаційні ресурси* : слов. законодавчої та стандартиз. термінології / [уклад. : П. І. Рогова, Я. О. Чепуренко, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : [Нілан], 2012. — 283 с.
7. *Лобузінна К. В.* Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / Катерина Лобузінна ; [відп. ред. О. С. Онищенко] ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ : [б. в.], 2012. — 249, [1] с.
8. *Стратегія* розвитку бібліотечно-інформаційного ресурсу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / [уклад. : Артемов Ю. І., Рогова П. І., Вараксіна Н. В.] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : [б. в.], 2010. — 29 с.
9. *Концепція* створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / [авт.: Рогова П. І., Артемов Ю. І. та ін.] ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Вінниця : Нілан, 2013. — 19, [1] с.
10. *Доукомплектування* фондів бібліотек освітянської мережі МОН України та НАПН України : метод. рек. / [упоряд. Н. С. Плузнікова] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Шкільна бібліотека плюс. — 2011. — № 5. — С. 17—24.
11. *Перевірка* бібліотечних фондів : метод. рек. / [упоряд. Доркена Г. М. ; наук. ред. Лобановська І. Г.] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : [б. в.], 2012. — 26, [2] с. — (Серія "На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек" ; вип. 11).
12. *Створення* інформаційного ресурсу з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства й інформаційної діяльності в традиційній та електронній формах в освітянських бібліотеках : (метод. рек.) / [упоряд. Рубан А. І.] ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : [б. в.], 2013. — 71 с.
13. *Остапчук Ю.* Особливості сучасного довідково-бібліографічного фонду бібліотеки вищого навчального закладу / Юлія Остапчук // Вісник Книжкової палати. — 2011. — № 6. — С. 9—14.
14. *Поперечна Л. А.* Стратегія управління інформаційними ресурсами бібліотек ВНЗ (за результатами аналізу діяльності бібліотек ВНЗ III—IV р. а. педагогічного та інженерно-педаго-

- гичного профілю у 2007—2009 рр.) / Лідія Андріївна Попереча // *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського*. — 2010. — Вип. 2. — С. 152—167.
15. *Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства* : [монографія] / [авт. кол.: О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ : НБУВ, 2011. — 247 с.
  16. *Ярошенко Т. О.* Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки : [монографія] / Т. О. Ярошенко. — Київ : Знання, 2010. — 215 с.
  17. *Вараксіна Н. В.* Концепція науково-педагогічної електронної бібліотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / Н. В. Вараксіна ; [наук. ред. Рогова П. І.] ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ ; [Вінниця] : Нілан, 2013. — 23 с.
  18. *Лобузін К. В.* Електронний каталог НБУВ: проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища / Катерина Лобузін, Андрій Ключок // *Бібліотечний вісник*. — 2011. — № 4. — С. 3—10.
  19. *Соловйова Н. О.* Бібліотечні каталоги, їх роль в інформаційній діяльності наукових бібліотек вищих навчальних закладів / Н. О. Соловйова // *Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство*. — 2010. — Вип. 2. — С. 448—456.
  20. *Цедік Т.* Світовий досвід використання карткових каталогів у період інформатизації суспільства / Тетяна Цедік, Алла Приходько // *Вісник Книжкової палати*. — 2010. — № 10. — С. 14—16.
  21. *Женченко М. І.* Загальна і спеціальна бібліографія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Марина Іванівна Женченко. — Київ : Жнець, 2011. — 255 с.
  22. *Методичні рекомендації щодо складання бібліографічного запису на автореферат дисертації* / [уклад. О. М. Устіннікова] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Київ : Кн. палата України, 2012. — 19, [1] с.
  23. *Методичні рекомендації щодо складання бібліографічного запису на книги та брошури в картках для каталогів і картотек* / Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова" ; [уклад.: Л. В. Вербицька, О. М. Устіннікова]. — Вид. 2-ге, переробл. і доповн. — Київ : Кн. палата України, 2012. — 47 с.
  24. *Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях* / [уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Вид. 5-те, без змін. — Київ : Кн. палата України, 2013. — 67 с.
  25. *Бібліографічне редагування алфавітного каталогу : метод. поради* / [уклад.: О. А. Поліщук, В. К. Разінкова] ; Держ. закл. "Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка". — Харків : [б. в.], 2012. — 62 с.
  26. *Бібліографічний опис електронних видань в АБІС "ІРБІС" : метод. поради* / [уклад.: Л. О. Мартовицька, О. А. Поліщук] ; Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків : Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, 2013. — 38 с.
  27. *Упровадження в практику роботи бібліотек освітньої галузі ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 "Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання"* : практич. посіб. / [уклад.: І. Г. Лобановська, О. Г. Помчалова, І. С. Хибник] ; наук. ред. І. Г. Лобановська ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // *Шкільна бібліотека плюс*. — 2010. — № 15/16. — С. 1—95.
  28. *Методичний посібник з бібліографічного опису (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006) : метод. матеріал* / [авт.-уклад. Н. А. Рибчинська] ; Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаніка, від. наук. бібліогр. — Львів : ЛННБУ ім. В. Стефаніка, 2010. — 66, [3] с.
  29. *Методичні рекомендації щодо складання бібліографічних записів у списках літератури до наукових робіт : у зв'язку із набуттям чинності ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007* / [авт.-уклад. М. Женченко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. — Вид. 2-ге, доп. — Київ : Жнець, 2010. — 64 с.
  30. *Складання та оформлення списку використаних джерел і літератури : метод. рек.* / [уклад.: Є. В. Величко, С. І. Сміла] ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. — 2-ге вид., допов. й випр. — Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. — 145, [1] с.
  31. *Добко Т.* Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу та соціальних сервісів Веб 2.0 / Т. Добко, І. Антоненко, Н. Моїсєєнко // *Бібліотечний вісник*. — 2014. — № 4. — С. 12—21.
  32. *Женченко М. І.* Бібліографічний опис електронних ресурсів / Марина Женченко // *Вісник Книжкової палати*. — 2011. — № 4. — С. 15—18.
  33. *Лупінос М.* Авторитетний контроль / М. Лупінос // *Бібліотечна планета*. — 2010. — № 1. — С. 24—26.
  34. *Науменко Л.* Авторитетний файл колективного автора : (з досвіду Харків. держ. наук. б-ки ім. В. Г. Короленка) / Людмила Науменко // *Бібліотечний вісник*. — 2014. — № 3. — С. 7—12.
  35. *Полякова О.* Авторитетний контроль у бібліотеках України: визначення пріоритетів / Олена Полякова // *Бібліотечний вісник*. — 2014. — № 4. — С. 45—48.
  36. *Стрішенець Н.* Авторитетний контроль: необхідність координованого підходу / Надія Стрішенець // *Бібліотечний вісник*. — 2014. — № 5. — С. 12—15.
  37. *Лобузін К. В.* Бібліотечні класифікації в сучасних інформаційних сервісах : [монографія] / Катерина Вілентіївна Лобузін ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ : [б. в.], 2010. — 129, [2] с.
  38. *Методичні рекомендації щодо визначення класифікаційних індексів УДК для авторефератів дисертацій* / матеріал підгот. Кн. палатою України // *Вісник Книжкової палати*. — 2010. — № 11. — С. 21—22 ; № 12. — С. 16—17.
  39. *Індексування документів ключовими словами : метод. рек.* / [уклад. І. Г. Лобановська] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : Нілан-ЛІТД, 2011. — 55 с. — (Серія "На допомогу професійній самоосвіті працівників освітніх бібліотек" ; вип. 9).
  40. *Предметизація документів з питань освіти, педагогіки, психології : практич. посіб.* / уклад.: І. Г. Лобановська, Н. Є. Зоріна // *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського* : зб. наук. пр. — 2014. — Вип. 4. — С. 401—531.
  41. *Правила складання предметних рубрик : метод. рек.* / [авт.-уклад.: І. М. Баньковська та ін.] ; *Наук. б-ка Нац. ун-ту "Києво-Могилянська академія"*, *Наук.-техн. б-ка ім. Г. І. Денисенка Нац. техн. ун-ту України "Київський політехнічний інститут"*. — Київ : НаУКМА, 2010. — 253 с.
  42. *Предметизація документів: теорія та практика (1875—2012 рр.)* : наук.-допом. бібліогр. покажч. / [уклад. О. М. Збанацька ; відп. за вип. Т. І. Вилегжаніна] ; *Нац. парлам. б-ка України*. — Київ : НПБУ, 2014. — 283 с.
  43. *Зоріна Н. Є.* Аналітичне опрацювання статей із наукових збірників і організація електронного каталогу на засадах кооперування діяльності / Н. Є. Зоріна // *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського*. — 2012. — Вип. 3. — С. 183—192.
  44. *Самчук Л. І.* Кооперативна взаємодія освітніх бібліотек України: шляхи становлення / Лариса Самчук // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. — 2011. — Вип. 31. — С. 92—97.
  45. *Роскіна Т. І.* Покращення рівня інформаційного забезпечення шкільних бібліотек через створення корпоративних ресурсів / Т. І. Роскіна, К. Н. Картузов // *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського*. — 2010. — Вип. 2. — С. 168—173.
  46. *Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів (1918—1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського* : каталог / [упоряд.: Мацібора Н. Г. [та ін.] ; наук. консультант Сухомлинська О. В. ; наук. ред. Рогова П. І.] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2014. — 375 с.
  47. *Каталог фонду рідкісних видань наукової бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Світова художня література (кирилический шрифт, 1762—1944)* : бібліогр. покажч. / [уклад.: О. Я. Кульчицька, Г. В. Кінаш] ; *Тернопіль. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка*, *Наук. б-ка*. — Тернопіль : [б. в.], 2012. — 113, [1] с. — (Рідкісні видання ; вип. 7).

48. *Стародруки XVI — першої половини XVIII ст. з колекції "Polonica" бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя* : каталог / [упоряд. О. С. Морозов] ; Ніжин. культур.-просвітн. спілка громадян пол. походження "Астер", Б-ка Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя, Музей рідкіс. кн. — Ніжин : Гідромакс, 2010. — 174 с. : іл. — (Серія "Книжкові пам'ятки у фондовому зібранні Бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя").
49. *Морозов О. С. "Альдини" в бібліотечному зібранні Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька* : каталог / Олександр Сергійович Морозов ; Б-ка Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя, Музей рідкіс. кн. — Ніжин : [б. в.], 2010. — 39 с. : іл. — (Книжкові пам'ятки у фондовому зібранні бібліотеки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя).
50. *Каталог періодичних видань 1772—1940 рр. бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя* : бібліогр. покажч. / [упоряд. О. Д. Кільдіватова та ін.] ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. — Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. — 145 с. — До 190-річчя від дня заснування б-ки Ніжин. вищ. школи.
51. *Зарубіжні періодичні видання у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та бібліотек науково-дослідних установ НАН України (надходження 2011—2012 рр.)* : наук.-інформ. сист. покажч. / [уклад.: Р. Л. Красій та ін.] ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2013. — 255, [1] с.
52. *Дитина і книга: погляд крізь призму часу* : бібліогр. огляд вид. із фондів Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / [упоряд. і авт. вступ. ст. А. І. Рубан] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Шкільна бібліотека плюс. — 2013. — Черв. № 11/12. — С. 1—62.
53. *Актуальні питання каталогізації в умовах впровадження нових інформаційних технологій* : матеріали наук.-практ. семінарів / [уклад.: Н. В. Подошовка, М. М. Чегринець] ; Держ. закл. "Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка". — Харків : ХДНБ, 2011. — 83 с. : табл.
54. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ* : (до 50-річчя створення ВНТУ) : зб. матеріалів Республік. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 12—18 квіт. 2010 р. / Вінниц. нац. техн. ун-т, Вінниц. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників. — Київ : Кондор, 2010. — 345 с.
55. *Питання вдосконалення діяльності відділів рідкісних книг бібліотек в інформаційному забезпеченні науково-освітнього процесу* : матеріали виступів учасників "круглого столу" (м. Харків, 29 берез. 2012 р.) / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого", Наук. б-ка ; за заг. ред. Н. П. Пасмор. — Харків : Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого", 2012. — 66 с.

В статті проаналізовано документопоток по вимогам формування та використання інформаційних ресурсів в бібліотеках України за останні п'ять років. Вивчено тематичну структуру публікацій; визначено авторів та організації, які допомогли у роботі з інформаційними ресурсами; виявлені проблеми, що потребують подальшого освітлення.

The article deals with the analysis of the flow of documentation concerning the formation and usage of information resources in Ukrainian libraries during the last five years. The thematic structure of publications is studied; the authors and organizations which helped in working with information resources are determined; the problems that should be further analysed are identified.

Надійшла до редакції 10 вересня 2015 року

УДК 021.2

Тетяна Бірюкова,
кандидат наук із соціальних
комунікацій,
доцент ОНПУ

Ірина Компаніська,
студентка 4 курсу ОНПУ

Бібліотека—Освіта: наукова комунікація, інтеграція знань, методів, технологій

У статті висвітлено результати втілення інтегрованого навчально-наукового проекту у роботу кафедри документознавства та інформаційної діяльності Одеського національного політехнічного університету, розкрито нові шляхи співробітництва в системі Бібліотека—Освіта, доведено, що симбіоз інформаційних технологій та бібліографічних (документографічних) методів, застосований у формуванні контенту наукового web-сайта, сприяє підвищенню його інформативності.

Ключові слова: інформаційні технології, бібліографічні (документографічні) методи, web-сайт, наукові інформаційні ресурси, навчально-науковий проект, кафедра ДІД.

Створення електронних інформаційних ресурсів сьогодні є невід'ємним напрямом діяльності кожної організації, а особливо закладів, що генерують знання, зокрема ВНЗ. Поєднати та відповідно систематизувати наукові ресурси кафедр, які є результатом окремих досліджень і загальної академічної діяльності викладачів, здатний лише фахівець інформаційного профілю, який отримав під час навчання відповідні навички й ефективно застосовує бібліотечні та інформаційно-бібліографічні технології. На нашу думку, саме бібліотека як документно-комунікаційний інститут, в якому століттями розроблялася й відображалася інформаційна модель суспільства, в змозі здійснювати повноцінну

систематизацію національних інформаційних ресурсів. І саме бібліографічні та документографічні методи, зокрема аналітико-синтетична переробка документованої інформації, сприяють її збереженню і релевантному пошуку. Систематизація, заснована на бібліотечно-бібліографічній класифікації й індексації, спирається на міжнародні та вітчизняні стандарти опису документів, відповідає традиціям наукового реферування і, що найважливіше в епоху інформатизації та віртуалізації, дає можливість спростити процеси пошуку документа на будь-якому носіїві. Відповідно до цього інформаційні ресурси електронних мереж, чи то електронна бібліотека, чи сайт, що відображають результати